O93, f. 20vb; V630, f. 49rb; N442, f. 47va; I83, f. 101vb; VD38, f. 94va; SG670, p. 196b; P9629, f. 24r; Bcan4, f. 81r; E97, f. 54va; P102; BII13, f. 86va; S105, f. 76r

INCIPIUNT[a] DECRETA CORNELII PAPAE DE[b] TRANSLATIONE CORPORUM APOSTOLORUM ET QUIBUSDAM HERETICIS.

Bcan4: I

P102; BII13: I De translatione corporum apostolorum petri et pauli facta rogatu nobilissimę matronę lucinę

<N442, f. 47vb> <I83, f. 102ra> <SG670, p. 197a> [H. 1] Carissimis[c] atque dilectissimis <VD38, f. 94vb> sanctae dei ecclesiae filiis et omnibus domino recta[d] fide famulantibus[e] Cornelius episcopus.

Fidens[f] [g] caritatis[h] vestrae benivolentia[i], quia[j] apostolorum[k] amatores estis eorumque fidem et doctrinam tenetis, decrevi[l] vobis scribere deo auctore[m] <V630, f. 49va> quaedam ex[n] his, quae nunc temporis necessaria[o] sunt sciri, et quae apud nos in ecclesia auxiliante domino Romana meritis apostolorum nuper[p] acta sunt sive geruntur[q], quoniam

---

1. Cornelius-Brief,5 [a] Überschrift] EPISTOLA SANCTI CORNELII PAPAE DE TRANSLATIONE APOSTOLORUM ET NOVATO HERETICO MANIFESTATO ET EXHORTATIO NECESSARIA S670; CAPLA. XVIIII Decreta cornelii papę De translatione apostolorum Petri et Pauli et ut sacerdotes domini sicut vulgus solet facere iurare non praesumant nec compellantur E97; Überschrift fehlt, am Rande Incipiunt decreta cornelii papae de translatione corporum apostolorum et quibusdam hereticis S105 | [b] DE TRANSLATIONE CORPORUM APOSTOLORUM ET QUIBUSDAM HERETICIS fehlt P102; BII13 **12** [c] arissimis S105 **13** [d] recta fide fehlt E97 **14** [e] am Rande servientibus VD38 **15** [f] am Rande Fidem tenens VD38 | [g] Fidens] Fidens de korr. aus Fidens P9629; Fidens de I83; S670; Bcan4; S105 | [h] caritatis korr. aus caritati V630; caritati BII13 | [i] benivolentia korr. aus benevolentia O93; benivolentia korr. aus benivolentio V630; benivolentiae P102; BII13 | [j] qua I83; qui S670; S105; quam Bcan4 **16** [k] apostolorum amatores korr. aus apostolorum S670; apostolorum amatores] amatores apostolorum P102 **17** [l] am Rande Statui VD38 | [m] auctore korr. aus auctorem P9629 **18** [n] ex] ex ex P9629 **19** [o] necessarie VD38 **21** [p] am Rande Moderno tempore I83 | [q] am Rande Aguntur VD38

Coll. Ans. ded. 1. XII,12 (**73–102** Haec… festinate)

patrocinante[r] caritate[s] credo vos paterna gratia scripta sedis apostolicae libenter suscipere et mandata[t] eius peragere atque de eius[u] profectibus gratulari[v], quia[w], quisquis[x] se[y] in radice[z] caritatis[a] inserit[b], nec a viriditate[c] deficit nec a fructibus inanescit[d], nec amore[e] fecunditatis[f] opus efficax[g] [h] amittit[i] [j]. Ipsa enim[k] caritas exercet[l] corda fidelium, sensus corroborat, ut nihil grave, <SG670, p. 197b> nihil difficile, sed fiat totum dulce, <VD38, f. 95ra> quod agitur, dum eius[m] sit proprium nutrire concordiam, servare mandata atque compaga[n] dissociata[o] coniungere, prava dirigere et ceteras virtutes <I83, f. 102rb> perfectionis suae munimine solidare[p].

V630: De translatione corporum beatorum apostolorum petri et pauli de catacumbis

Quapropter[q] rogo vos nobis congratulari[r], quia rogatu cuiusdam devotae[s] [t] feminae atque nobilissimae matronae Lucinae levata sunt corpora apostolorum Petri et Pauli de catacumbis[u], et primo[v] quidem <BII13, f. 86vb> beati Pauli corpus levatum[w] silentio ac positum est in praedio[x] praedictae matronae[y] via

---

22 [r] am Rande Adiuvante VD38 | [s] caritatate VD38 **23** [t] mandatis BII13 **24** [u] eis P102 | [v] am Rande Gaudere VD38 | [w] am Rande r V630 **25** [x] quisquis] si quis I83 | [y] se in] in se VD38 | [z] radicem S670 | [a] caritatis korr. aus caritis N442 | [b] am Rande Firmat figit VD38 **26** [c] viriditate korr. aus veritate S670; veriditate S105 | [d] am Rande Evacuatur VD38 | [e] humore E97 **27** [f] facunditatis Bcan4 | [g] am Rande Perfectum VD38 | [h] inefficax S670; S105 | [i] am Rande Evacuat VD38 | [j] admittit I83; S670; S105 | [k] autem S670; S105 **28** [l] am Rande Sollicitat VD38 **30** [m] ei korr. aus eis N442; ei I83; VD38; S670; Bcan4; P102; BII13; S105; eius fehlt VD38 **32** [n] compaga fehlt V630; E97; conpagini korr. aus conpaga P9629; compagini I83; S670; Bcan4; S105; compagi VD38; P102; BII13 | [o] sociata korr. aus dissociata P9629; sociata S670; S105 **34** [p] solidare korr. aus solidaret Bcan4 **37** [q] am Rande drei Punkte N442 | [r] am Rande congaudere VD38 **38** [s] am Rande Resiligiosę VD38 | [t] devotae feminae] feminę devotę E97 **40** [u] catacumbis korr. aus catabis Bcan4 | [v] primum Bcan4 **41** [w] levato P9629 **42** [x] praesidio I83 | [y] matronę via korr. aus matronę Bcan4

---

1. Cornelius-Brief,22–23 paterna…suscipere] init. Greg. M. ep. X. 48. (2, 1076). **24–34** quia…solidare] init. Greg. M. ep. IX. 108. (2, 1013). Cf. Marcelli 5. **37–49** Quapropter…die] sec. vit. Corn. c. 4. in libr. pontif.

Ostensi[z] ad latus[a], <Bcan4, f. 81v> ubi decollatus <S105, f. 76v> est. Postea vero beati apostolorum[b] principis Petri accepimus corpus et condecenter[c] posuimus illud iuxta locum, ubi crucifixus[d] est <E97, f. 54vb> inter corpora sanctorum episcoporum[e] in[f] templo Apollinis, in monte Aureo in Vaticanum[g], palatii Neroniani[h] tertio[i] Kalendarum Iuliarum[j] die, orantes deum et dominum nostrum[k] Iesum Christum, ut intercedentibus sanctis suis apostolis[l] <SG670, p. 198a> maculas vestrorum purget peccatorum et in sua vos conservet voluntate diebus vitae vestrae et in[m] fructu boni <VD38, f. 95rb> operis vos[n] perseverabiles reddat. Vos vero his congaudete, quia et ipsi sancti apostoli de vestro congratulantur[o] gaudio. Vos semper deum laudate, ut[p] ipse glorificetur in vobis[q]. Scriptum est enim: Quid retribuam domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam et nomen domini invocabo. <I83, f. 102va> Tantum[r] enim[s] a nobis exigitur[t], quantum[u] possumus famulatus[v] nostri obsequio[w] commodare[x]. Unde quidem tanto nos[y] necesse est importunis[z] praedicationibus[a] insistere, quanto nobis perfectae negotiationis creditur duplicata[b] talentorum[c] assignatio[d] atque dominicae

---

43 [z] ostiensi S670; E97; P102; S105 | [a] litus I83; Bcan4 **44** [b] apostoli Bcan4 **45** [c] condecenter korr. aus decenter S105 **46** [d] crucifixus korr. aus crucixus VD38 **47** [e] episcoporum korr. aus apostolorum S670 | [f] in templo] imemplo VD38 **48** [g] vaticano I83; VD38; S670; Bcan4; E97; S105; baticano P102; BII13 **49** [h] neronis korr. aus nerioniani V630 | [i] III korr. aus IIII S670 | [j] Iuliarum fehlt I83 **50** [k] nostrum fehlt P9629 **51** [l] apostolus S105 **53** [m] in fehlt Bcan4 **54** [n] vobis O93; vos korr. aus vobis V630; N442 **56** [o] congratulantur korr. aus congratulante S105 **57** [p] et I83 **58** [q] vobis korr. aus nobis P9629 **61** [r] Tanto I83 | [s] enim fehlt I83; S670; S105 | [t] am Rande Requiritur VD38 | [u] quantum korr. aus quatum P9629 **62** [v] famulatus korr. aus famulus P102 [w] am Rande servitio VD38 | [x] commendare V630; P9629 **63** [y] nobis I83 | [z] am Rande Importune est non suave non delectabiles quando auditores non delectantur audire VD38 | [a] praedicationibus korr. aus praedicationis O93 **65** [b] duplicata] duplicatio et I83; S670; S105 | [c] talentorum korr. aus telentorum S105 | [d] am Rande Ostensio praesentatio VD38

58–62 Scriptum…commodare] Martin. I. ep. ad Amand. (Mansi 10, 1185). Cf. Lib. 2. **62–67** Unde…assertio] ep. cit. (1. c. 1184). Cf. Lib. 2.

vocis ad suscipiendam[e] eius requiem suadet[f] [g] assertio[h]. <V630, f. 49vb>

V630: De novato et novatiano

Bcan4: II

P102; BII13: II De novato et novatiano atque nicostrato hereticis et de his qui cum maximo presbytero post heresim ad[i] catholicam fidem sunt reversi

[H. 2] <BII13, f. 87ra> Haec invidens antiquus[j] hostis suscitavit[k] nobis adversarium Novatum rectae fidei et sanctae doctrinae aemulum[l], <N442, f. 48ra> qui extra ecclesiam ordinavit[m] Novatianum[n] et[o] in[p] Africa[q] Nicostratum[r] utrosque hereticos, sicut ille erat.

Bcan4: De novato

Hi <SG670, p. 198b> vero[s] conatibus[t], quibus potuerunt, multos a recta et catholica fide suadentes recedere fecerunt et post se in[u] perversam et deo odibilem <VD38, f. 95va> doctrinam[v] corruere persuaserunt. Sed sicut istorum[w] tergiversationibus[x] [y] nimis sumus[z] contristati et de eorum perditione contriti[a], sic[b] aliorum conversatione[c] domino auxiliante sumus laetificati. Deus autem omnipotens, qui tristibus[d] miscet laeta, oppido[e] <O93, f. 21ra> nos laetificavit, quod quidam confessores, qui dudum[f]

66 [e] suscipiendam korr. aus suscipiendę Bcan4 | [f] am Rande Blanditur VD38 | [g] suadit O93; N442; I83; suadet korr. aus suadit Bcan4 **67** am Rande Affirmatio VD38 **71** [i] ad korr. aus a P102 **73** [j] antiquus korr. aus anqus N442 **74** [k] suscitabit I83 **75** [l] am Rande Adversarium VD38 **76** [m] ordinavit] ordinavit hic korr. aus ordinavit S670 | [n] novitianum S105 | [o] et in korr. aus et BII13 | [p] in fehlt P102 | [q] Africa Nicostratum] africani costratum S105 **77** [r] nicostratum korr. aus niostratum P9629 **79** [s] vero fehlt S670; S105 | [t] conatibus quibus potuerunt multos a recta et catholica korr. aus conatibus E97 **81** [u] in perversam] imperversam VD38 **82** [v] doctrinae P9629 **83** [w] istorum korr. aus ista P9629 | [x] am Rande Calliditatibus fallatiis VD38 | [y] tergiversatione korr. aus tergiversationis V630 **84** [z] sumus fehlt P9629 **85** [a] am Rande afflicti VD38 | [b] sic] sic de N442 | [c] conversione V630; P9629; E97; conversione korr. aus conversatione N442; S670 **87** [d] tristis O93; tristibus korr. aus tristis N442 | [e] am Rande Valde VD38 **88** [f] am Rande ante VD38

73–93 Haec… fideles] sec. vit. Corn. c. 2. i. libr. pontif.

fuerant[g] fideles[h], a nobis et a recta fide diabolo instigante[i] se[j] [k] separantes[l] cum Maximo presbytero, ad ecclesiam catholicam et fidem rectam[m] sunt reversi <I83, f. 102vb> et denuo, sicut prius[n] fuerunt, facti sunt confessores fideles.

Quapropter, carissimi, hortamur vos et deprecamur per dominum[o] nostrum Iesum Christum[p], ut et praedictos hereticos[q] et omnes, quos a recta fide et doctrina apostatare[r] [s] cognoveritis[t], exhortationibus et[u] bonis[v] studiis[w] vestris ad catholicam fidem et rectam doctrinam convertere[x] contendite[y] [z] et in dei voluntate persistere suadete[a] [b], et non solum[c] hos, sed omnes, qui nondum fidem <BII13, f. 87rb> rectam perceperunt[d], ad catholicam fidem adducere[e] festinate[f], quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus neque <SG670, p. 199a> instantia[g] <VD38, f. 95vb> neque futura neque fortitudo neque altitudo neque[h] profundum neque creatura alia magistro gentium docente poterit nos separare a caritate domini nostri Iesu Christi et, quae in ipso est, recta fide. Nolite itaque amittere[i] [j] confidentiam vestram, quae[k] magnam habet remunerationem. Patientia enim nobis necessaria est ad colluctationes[l] [m] <S105, f. 77r>

---

89 [g] fuerant korr. aus fuerat P102 | [h] fideles fehlt S670; S105 **90** [i] am Rande Irritante Incitante Persuadente VD38 | [j] se fehlt P102 | [k] se separantes] separati korr. aus sese parentes S670 | [l] separentes S105 **91** [m] recta S670; S105 **92** [n] priis O93 **95** [o] dominum nostrum korr. aus dominum P9629 | [p] Christum fehlt I83 **96** [q] heredicos O93 **97** [r] am Rande Recedere VD38 | [s] apostatare cognoveritis korr. aus apostata recognoveritis KV630 | [t] cognoveritis] cognoveritis et S670; S105 | [u] et bis zum Ende des Briefs fehlt wegen Lagenverlusts der Handschrift E97 | [v] bonis korr. aus boni S670; boni S105 **98** [w] tudiis O93 **99** [x] convertere korr. aus vertere N442 | [y] am Rande Decertate Laborate VD38 | [z] contendite korr. aus condite O93; contendite fehlt S670 **100** [a] am Rande Cohortamini VD38 | [b] suadere I83; suadeatis korr. aus suadete S670 | [c] solum hos korr. aus solum VD38 **102** [d] perfecerunt I83 | [e] perducere I83; VD38; S670; Bcan4; P102; BII13; S105 | [f] festinetis korr. aus festinate S670 **104** [g] instantia neque futura korr. aus instantia S670 **106** [h] neque] neque in S670 **109** [i] am Rande perdere VD38 | [j] ammittere O93; amittere korr. aus mittere VD38 | [k] qui S105 **111** [l] am Rande pugnas certamina VD38 | [m] conluctationēs P9629; colluctationis S105

103–146 quia…munera] Martin. I. ep. encycl. (Mansi 10, 1182.1183). Cf. Lib. 2, Dam. 20, Pelag. II. pp. ep. 1.

adversariorum[n], quatenus[o] fidem intemeratam[p] usque in finem[q] conservantes repromissionem percipiamus, quam repromisit[r] <I83, f. 103ra> his, qui legitime certare[s] deproperant[t]. Adhuc enim modicum quantulum[u], qui venturus est, veniet et non tardabit. Ecce enim iudex ante ianuam assistit coronas hilariter[v] promittens his, qui pro eo passionibus submittuntur. Quod si subtraxerit se quis, non placebit animae meae, sed cadet de promissione propter[w] negationem. Nos <V630, f. 50ra> autem non sumus[x] subtractionis[y] in perditionem, sed fidei in acquisitionem animae. <SG670, p. 199b> Propter quod assumite arma dei, ut[z] possitis resistere in die malo adversus omnes inimicos sanctae dei[a] ecclesiae et[b] vestros, <Bcan4, f. 82r> et induite vos[c] lorica[d] <N442, f. 48rb> <VD38, f. 96ra> iustitiae[e] <P9629, f. 24v> calciati[f] pedes in praeparatione <BII13, f. 87va> evangelii pacis, in omnibus assumentes[g] [h] scutum fidei, in quo possitis omnia iacula[i] nequissimi[j] [k] ignita[l] exstinguere[m], et galeam salutis accipite et gladium spiritus, quod est verbum dei, per omnem orationem[n] et obsecrationem radicati[o] et fundati[p] in solacio fratrum pro[q] Christo[r] Iesu domino nostro.

---

112 [n] adversariorum korr. aus adversoriorum S670 | [o] quatinus I83; VD38; VD38 | [p] am Rande Incorruptam VD38 **113** [q] finem korr. aus fidem V630; fidem I83; Bcan4 **114** [r] repromisit] promisit P9629; repromisit deus S670; S105 | [s] certare deproperant] decertare properant VD38 **115** [t] am Rande festinant VD38 | [u] aliquantulum korr. aus quantulum V630; quantulum] quantulum eumque korr. aus quantulum VD38; aliquantulum S670; S105 **117** [v] am Rande Gaudenter VD38 **120** [w] propter korr aus popter N442 **121** [x] sumus] sumus auctores korr. aus sumus S670 | [y] subtractionis] subtractionis filii korr. aus subtractionis VD38 **124** [z] ut possitis resistere in die malo fehlt S670; S105 **125** [a] dei fehlt V630 | [b] et vestros] vestrosque VD38; P102; BII13 **126** [c] vos fehlt P9629 | [d] lorica korr. aus lurica V630; loricam S670; S105 **127** [e] iustitiae] iustitiae et V630; P9629; iustitiae korr. aus iustititiae N442 | [f] calciate V630; calciati korr. aus calciate S105 **129** [g] adsumentes korr. aus sumentes P9629; sumentes BII13 | [h] assumentes scutum korr. aus assumentes S105 **130** [i] tela BII13 | [j] am Rande Diaboli VD38 | [k] nequissimi korr. aus nequissima S670; nequissima S105 | [l] ignea Bcan4 | [m] extinextinguere P9629 **132** [n] rationem S670 **133** [o] am Rande Firmati VD38 | [p] fundati korr. aus fundanti BII13 | [q] in korr. aus per BII13 | [r] Christo fehlt Bcan4

Sed et nunc, fratres, commendamus omnes[s] vos domino et verbo gratiae eius, qui potest[t] perficere et dare hereditatem vobis cum omnibus sanctis. Ipse autem deus pacis <I83, f. 103ra> et consolationis[u] [v] det vobis id ipsum sapere in alterutrum[w], ut vobis invicem succurratis et non sitis divisi, ut unanimes[x] uno ore et uno corde honorificemus[y] eum in concordiam[z] et consolationem fratrum, qui potens[a] est confirmare nos secundum evangelium eius iuxta revelationem mysterii[b] [c] aeterni[d], temporibus[e] scilicet perpetuis, quibus vobis futurorum gaudiorum[f] <SG670, p. 200a> largienda sunt munera. Summopere etiam considerare debetis, quod illi, qui fratribus invident[g] eosque damnare aut perdere cupiunt, pro[h] se[i] sua dogmata destruunt. <VD38, f. 96rb> Dicit enim dominus: Omne regnum in se divisum[j] non stabit[k] [l] et[m] omnis[n] scientia[o] et lex adversum se divisa non stabit. Ideoque[p] necesse est, ut concorditer salubres[q] suscipiatis[r] hortatus et nihil per contentionem[s] agentes, sed ad omne[t] studium devotionis <BII13, f. 87vb> unanimes divinis et apostolicis constitutionibus[u]

---

135 [s] omnes vos] vos omnes korr. aus omnes VD38; vos omnes S670; Bcan4; S105 **136** [t] potes P9629 **138** [u] am Rande auxilium VD38 | [v] solatii VD38; P102; BII13 **139** [w] am Rande In invicem VD38 **140** [x] unanimes korr. aus unianimes V630 **141** [y] honorificetis V630 **142** [z] concordiam et consolationem] concordia et in consolatione VD38; concordia et consolatione S670; P102; BII13; S105 | [a] potens est] potest Bcan4 **144** [b] mysterii korr. aus mysteria S670; S105; ministeria P9629 | [c] mysterii aeterni] aeterni mysterii V630 | [d] ęternis Bcan4 | [e] temporibus korr. aus temporis P102 **145** [f] gaudiorum korr. aus gaudiorum largienda sunt munera S670 **147** [g] invidunt O93; I83; invident korr. aus invidunt Bcan4 **148** [h] proprio S670; S105 | [i] se sua] sensu I83; S670; S105; se sua korr. aus sensu Bcan4 **150** [j] divisum korr. aus visum P9629 | [k] stabit et omnis scientia et lex adversum se divisa non stabit korr aus stabit VD38 | [l] stabit et korr. aus stabit N442 **151** [m] et omnis scientia et lex adversum se divisa non stabit fehlt V630 | [n] omnis scientia] omnis conscientia korr. aus omnis S105 | [o] scientia korr. aus conscientia S670 **152** [p] Ideo S670; S105 | [q] am Rande Sanos VD38 **153** [r] suscipiatis korr. aus suscipias V630 | [s] contentionem korr. aus contionem N442; contemptionem Bcan4 **154** [t] omne korr. aus omnes V630; omnes I83; Bcan4 **155** [u] am Rande Decretis Preceptis VD38

149–152 Dicit…stabit] Martin. I. ep. encycl. (Mansi 10, 1179). Cf. Vig. 5, Lib. 3, Greg. ep. ad Felic. **152–156** Ideoque…pareatis] Leon. M. ep. 12. c. 9. (1, 666). Cf. Vigin. 5, Lib. 3, Greg. M. ad Fel.

pareatis[v].

Data VII[w] Idus Sept[x]. Decio et Maximo vv[y]. cc[z]. conss.

O93, f. 21ra; V630, f. 50ra; N442, f. 48rb; I83. f. 103rb; VD38, f. 96rb; SG670, p. 200a; P9629, f. 24v; Bcan4, f. 82r; P102; BII13, f. 87vb; S105, f. 77r

---

156 [v] paratus P9629; pareatis korr. aus pariatis N442 **157** [w] VIII S670 | [x] Febr. N442 | [y] vv. cc. conss] v. cc. ss. S670 | [z] ā N442

157–158 Data…conss] *Not. cons.* sec. c. 1. vit. Corn. in libro pontif.